

Wpływ walorów przyrodniczych Babiogórskiego Parku Narodowego na ruch turystyczny

Joanna Barniak, Maciej Banas

Abstrakt. W pracy przedstawiono walory przyrodnicze Babiogórskiego Parku Narodowego oraz wyniki anonimowej ankiety przeprowadzonej wśród turystów odwiedzających park. Badania ankietowe dostarczyły informacji o atrakcyjności poszczególnych elementów przyrody ożywionej i nieożywionej w opinii respondentów. Na podstawie udzielonych odpowiedzi otrzymano profil przeciętnego turysty odwiedzającego park. Większość turystów uznała walory geologiczne i krajobrazowe za najbardziej atrakcyjne. Mniejszym zainteresowaniem cieszy się flora i fauna badanego obszaru. Respondenci dobrze i bardzo dobrze ocenili infrastrukturę turystyczną parku (80% pytaných). Jak wynika z przeprowadzonej ankiety park jest celem krótkich 1-2 dniowych wycieczek, podczas których istnieje możliwość zdobycia głównego szczytu. Chęć ponownego przyjazdu deklaruje 80% pytaných, co wskazuje na dużą atrakcyjność turystyczną obszaru.

Słowa kluczowe: Babiogórski Park Narodowy, walory przyrodnicze, atrakcyjność turystyczna, ruch turystyczny

Abstract. The influence of natural values of the Babia Góra National Park on tourist traffic. The study presents natural values of the Babia Góra National Park and results of poll investigation carried out on visitors. The survey provided information about attractiveness of selected elements of unanimated and animated nature. The profile of average tourist was obtained based on results of the poll investigation. Geological values and landscapes are considered to be the most attractive in the opinion of respondents. Plants and animals living in the park are less popular. Tourism infrastructure at the Babia Góra National Park is maintained at very good and good level in the light of the survey (80% answers). The park area is destination of short, 1-2 days long trips during which the top of the Babia Góra Massif could be reached. Most of respondents (80%) declare re-arrival which means that park is very attractive.

Keywords: Babia Góra National Park, natural values, tourist attractiveness, tourist traffic

Wstęp

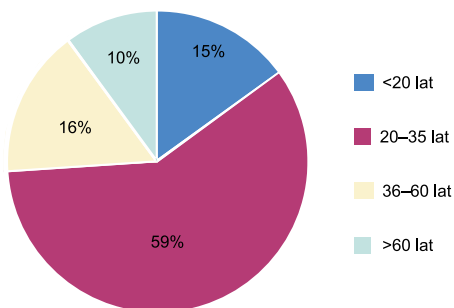
Babiogórski Park Narodowy (BgPN) chroniący masyw Babiej Góry oraz jednocześnie najwyższy szczyt Beskidu Żywieckiego (Diablak 1725m n.p.m.) powstał w 1954 r. (www.bgpn.pl). Obszar objęto ochroną ze względu na różnorodność świata roślinnego i zwierzęcego typowego dla Beskidów (Wojterski 1983), jak również wysokie walory krajobrazowe i elementy przyrody nieożywionej. Masyw Babiej Góry włączony został także do sieci Rezerwatów Biosfery oraz objęty ochroną w ramach programu Natura 2000.

Park udostępniony jest dla ruchu turystycznego, który odbywa się po wyznaczonych szlakach i ścieżkach dydaktycznych. Turyści w czasie wędrowki mogą obserwować zmieniającą się roślinność reprezentującą poszczególne piętra, zaś z wierzchołkowych partii masywu podziwiać rozpościerające się widoki. Interesująca jest również budowa geologiczna i geomorfologia oraz zachodzące procesy kształtujące zbocza masywu (Szafer 1963, Pasierbek i in. 2009, Łajczak, Migoń 2007).

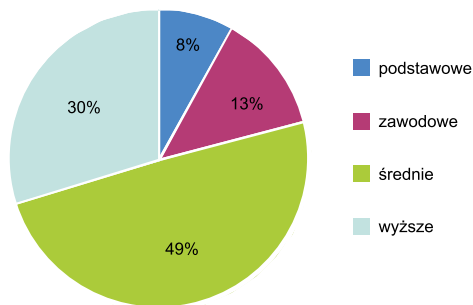
Celem niniejszej pracy jest ocena wpływu walorów przyrodniczych, zarówno przyrody żywej jak i nieożywionej, na ruch turystyczny na terenie Babiogórskiego Parku Narodowego. Przeprowadzona wśród turystów opuszczających teren parku ankieta pozwoliła na uzyskanie informacji o atrakcyjności turystycznej poszczególnych elementów parku jak również pozwoliła na określenie profilu turysty.

Metodyka

Ocenę walorów przyrodniczych BgPN wykonano w oparciu o wyniki sondażu diagnostycznego, który został przeprowadzony za pomocą ankiety na grupie 100 turystów w okresie długiego weekendu majowego 1-4.05.2014. Osoby odwiedzające park i opuszczające jego teren poproszono o udzielenie odpowiedzi na 12 pytań jednokrotnego i wielokrotnego wyboru. Wśród ankietowanych 55% stanowili mężczyźni. W strukturze wiekowej wyraźnie zaznaczył się udział osób w wieku 20-35 lat (ryc. 1), natomiast osoby o średnim i wyższym wykształceniu stanowiły łącznie prawie 80% badanych (ryc. 2).

Ryc. 1. Struktura wiekowa ankietowanych
Fig. 1. Age structure of respondents

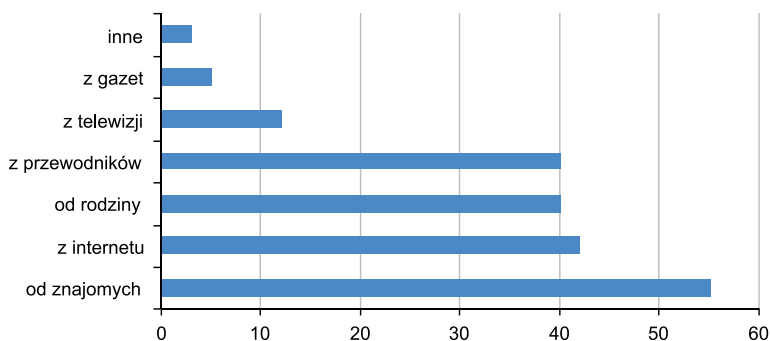

Ryc. 2. Wykształcenie ankietowanych
Fig. 2. Respondent's education

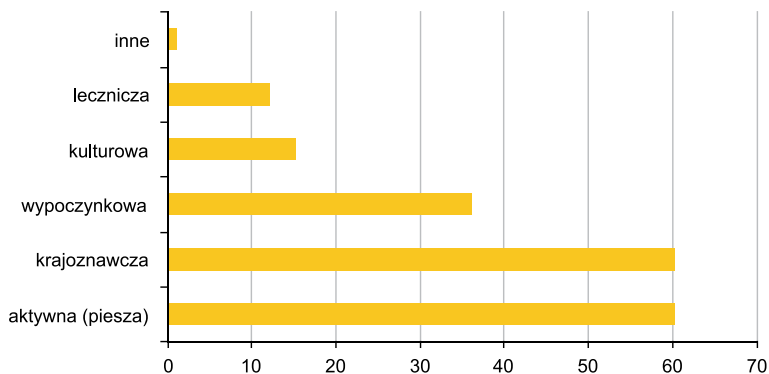
Wyniki i dyskusja

Dostępność informacji na temat obiektu, który chcemy odwiedzić jest bardzo istotna. Turystów zapytano z jakich źródeł korzystali, by uzyskać informacje o BgPN (ryc. 3). Najczęściej wskazywano na znajomych i rodzinę, co sugerowałoby, iż opinia krążąca wśród najbliższych osób jest bodźcem do wyjazdu. Drugim z kolei źródłem informacji jest Internet, na który wskazało ponad 40% badanych. Nieco mniej osób korzystało z dostępnej w postaci przewodników literatury.

Najczęściej wybieraną formą aktywności na terenie parku jest turystyka piesza, którą wskazało 60% respondentów. Turystykę krajoznawczą, a więc rekreację połączoną z poznawaniem okolicznych miejscowości, zwiedzaniem obiektów kultury i architektury deklaroowało 60% pytaných (ryc. 4). Część osób (ponad 30%) zamierza na terenie parku odpocząć, a więc korzystać z walorów obszaru jakimi są: czyste powietrze, spokój i cisza. Wymienione czynniki stymulują ruch turystyczny na terenie parku, o czym świadczą wyniki badań ankietowych przeprowadzonych przez Mrocza (2012), gdzie chęć spędzenia czasu na świeżym powietrzu zadeklarowało 75% osób.

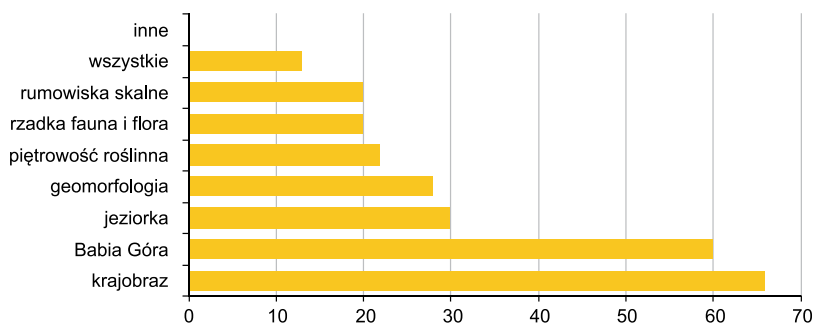
Ryc. 3. Źródło informacji na temat parku
Fig. 3. Source of information about park

Ryc. 4. Forma uprawianej turystyki

Fig. 4. Forms of tourism

Niewątpliwym atutem BgPN są walory krajobrazowe, które doceniło 66% ankietowanych (ryc. 5). Przy sprzyjającej aurze ze szczytowych partii masywu dostrzec można pasmo Tatr (ryc. 6). Dla ponad połowy pytaných osób sama Babia Góra jest atrakcją obszaru (ryc. 5). Chęć zdobycia najwyższego szczytu staje się celem odwiedzin parku. Na kolejnych miejscach w rankingu turystów znalazły się jeziorka wysokogórskie (30% wskazań), o geniezie wytopiskowej bądź osuwiskowej (Szafer 1963). Największe z nich to Mokry Stawek, Marków Stawek i Orawski Stawek. Do największego Mokrego Stawku dotrzeć można szlakiem niebieskim Górnym Płajem i stanowi on ciekawą odskocznnię od monotonnego, leśnego charakteru tej trasy. Teren nad jeziorkiem został wyposażony w ławki oraz dodatkowo w tablicę informacyjną przedstawiającą faunę jeziorek. W opinii odwiedzających nie bez znaczenia pozostaje ogólnie pojęta geomorfologia obszaru, na którą wskazało prawie 30% pytaných (ryc. 5). W obrębie masywu babiogórskiego występują interesujące osuwiska, rumowiska skalne (gołoborze pod Diablakiem), żleby, kotły polodowcowe, spływy gruzowo-błotne i inne (Łajczak 2004, Łajczak, Włoch 2004).

Ryc. 5. Atrakcyjność wybranych elementów parku

Fig. 5. Attractiveness of selected elements of park

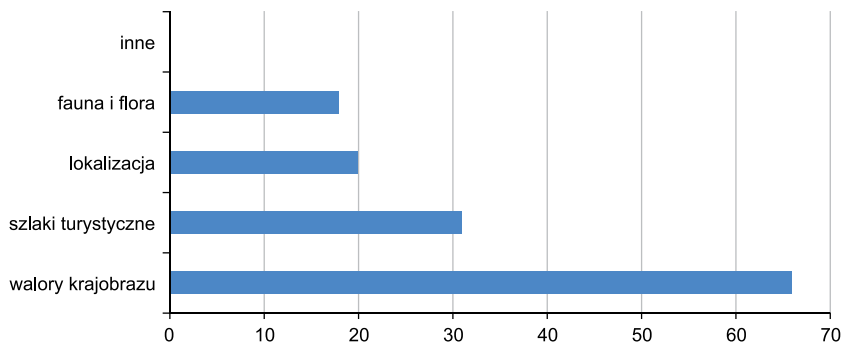
Ryc. 6. Widok z Diablaka w kierunku południowym (fot. M. Banaś)
Fig. 6. View from the Diablak in the southern direction

Kolejnym atutem BgPN jest flora i fauna, obfitująca w gatunki rzadkie, objęte ochroną, bądź też istotne w skali międzynarodowej (www.bgpn.pl). Na atrakcyjność tychże elementów zwróciło uwagę 20 ankietowanych (ryc. 5). Nieco więcej turystów dostrzega wyjątkowość rozmieszczenia roślinności w obrębie masywu babiogórskiego, a więc piętrowość roślinną. Pod tym względem Babia Góra jest drugim po Tatrach miejscem, gdzie wyraźnie zaznacza się zmiana składu gatunkowego flory wraz ze wzrostem wysokości n.p.m. w obrębie jednego stoku, obejmując piętra od regla dolnego po alpejskie.

Infrastruktura turystyczna jest ważnym elementem zagospodarowania udostępnianego obszaru. Na obszarze BgPN wytyczono 52 km szlaków pieszych, które są dobrze oznaczone i utrzymane (okresowe remonty np. Góry Płaj w 2015 r.). Przy niewielkiej powierzchni parku ich zagęszczenie jest dość duże. Przyrodę parku oraz architekturę i kulturę okolicznych mieszkańców przybliżają tablice informacyjne na wyznaczonych ścieżkach dydaktycznych (9 ścieżek). Zamieszczenie na terenie i obrzeżach parku odpowiedniej ilości ławek, altanek (zadaszeń) jak również koszy na śmieci czy toalet znacznie podnosi komfort uprawianej turystyki i jest pozytywnie odbierane przez odwiedzających. W opinii respondentów teren BgPN jest bardzo dobrze (21% odpowiedzi) i dobrze (62%) zagospodarowany. W badaniach ankietowych przeprowadzonych przez Prószyńską-Bordas (2013) ponad 10% osób wskazało na brak koszy na śmieci oraz niewystarczającą liczbę toalet. Turyści pytani o potrzebę umieszczenia dodatkowej infrastruktury na terenie parku wskazują na kosze na śmieci (88% ankietowanych), ławki (66%) oraz wykonanie zadaszeń przed deszczem (63%) (Mroccka 2012). Autorzy niniejszej pracy po wielokrotnym pobycie na terenie parku zauważają brak tablic geoturystycznych, które w prosty sposób przybliżałyby budowę geologiczną oraz morfologię masywu Babiej Góry.

Jak wynika z przeprowadzonych badań 80% osób zadeklarowało chęć powrotu na teren parku, natomiast 17% nie podjęło decyzji w momencie zaznaczania odpowiedzi. Tylko trzech badanych nie zamierza powrócić do BgPN. Uzyskane wyniki wskazują więc jednoznacznie, iż obszar jest atrakcyjny turystycznie i skłania do kolejnych odwiedzin. Respondenci wskazali walory krajobrazowe parku jako główny czynnik skłaniający do powrotu (ryc. 7). Na kolejnym miejscu znalazły się szlaki turystyczne co może wskazywać na ich

dobre wytyczenie eksponujące walory krajobrazowe i przyrodnicze jak również ich utrzymanie na właściwym poziomie. Dla respondentów ważne jest również położenie BgPN, a więc jego dogodność, w domyśle niedalekie, usytuowanie od miejsca zamieszkania oraz dostępność komunikacyjna. Pozwala to na częstsze odbywanie wycieczek do Parku. Badania ankietowe przeprowadzone przez Mrocza (2012) wskazują, iż najczęściej Park odwiedzają turyści z województwa małopolskiego i śląskiego, znaczący udział mają także osoby z województwa mazowieckiego. Pochodzenie z województwa małopolskiego (27%) oraz ze śląskiego (28%) wskazali respondenci w sondażu przeprowadzonym w 2012 roku na terenie BgPN (Hibner 2013).

Ryc. 7. Powody powrotu na teren BgPN

Fig. 7. Reasons of returning to the BgPN

Położenie BgPN, dobra dostępność komunikacyjna, walory przyrodnicze i krajobrazowe sprawiają, że turyści chętnie powracają do Parku. Najczęściej są to krótkie wycieczki trwające jeden dzień. Taką odpowiedź wybrało 60% badanych. Dłuższy pobyt mający formę wyjazdu weekendowego (2-3 dni) deklaruje prawie 35% osób.

Podsumowanie

Babiogórski Park Narodowy ze względu na swe wyjątkowe walory krajobrazowe, różnorodność i bogactwo przyrody oraz lokalizację i dostępność jest miejscem często i chętnie odwiedzanym przez turystów. Trzy czwarte ankietowanych odwiedziło park raz lub kilka razy, pozostali byli na terenie parku po raz pierwszy. Powrót do BgPN deklaruje 80% turystów, co wskazuje na wysoką atrakcyjność turystyczną obszaru i zadowolenie odwiedzających z pobytu na terenie parku. W ostatnich latach ruch turystyczny w parku kształtuje się na poziomie około 100 000 osób na rok (www.bgpn.pl). Biorąc pod uwagę wyniki ankiety należy się spodziewać dalszego wzrostu popularności obszaru i napływu turystów. Nierównomierne rozłożenie ruchu turystycznego zarówno w czasie (głównie sezon wakacyjny) jak również i w przestrzeni (najpopularniejszy szlak czerwony z Krowiarek) (Buchwał, Fidelus 2010) prawdopodobnie będzie wymagało podjęcia kolejnych działań zmierzających do zachowania tego cennego przyrodniczo obszaru.

Przeprowadzone na terenie parku badania ankietowe pozwalają na określenie profilu przeciętnego turysty. Najczęściej Babiogórski Park Narodowy odwiedzają osoby w wieku 20-35 lat, aktywne fizycznie, uprawiające turystykę pieszą i krajoznawczą. Są to osoby z wykształceniem średnim i wyższym, czerpiące informacje o parku od znajomych i rodziny, oraz z Internetu i dostępnych opracowań (przewodniki). Atrakcje geologiczne, walory krajobrazowe oraz możliwość zdobycia najwyższego szczytu w Beskidach są głównym motorem napędowym ruchu turystycznego.

Praca powstała w ramach badań statutowych AGH nr 11.11.140.173.

Literatura

- Buchwał A, Fidelus J. 2010. Monitoring ruchu turystycznego przy użyciu czujników ruchu na przykładzie Tatrzańskiego i Babiogórskiego Parku Narodowego. Nauka a zarządzanie obszarem Tatr i ich otoczeniem, Zakopane.
- Hibner J. 2013. Struktura ruchu turystycznego w polskich górskich parkach narodowych należących do sieci „Człowiek i Biosfera”. Współczesne problemy i kierunki badawcze w geografii. Inst. Geogr. i Gosp. Przestrz. UJ, Kraków: 73-88.
- Łajczak A. 2004. Rozwój rzeźby Babiej Góry a próba oceny wieku koluwiów. Warsztaty geomorfologiczne „Pokrywy stokowe gór średnich strefy umiarkowanej i ich znaczenie paleogeograficzne” Babia Góra: 14-19.
- Łajczak A., Migoń P. 2007. The 2002 debris flow in the Babia Góra Massif – implications for the interpretation of mountainous geomorphic systems. *Studia Geomorphologica Carpatho-Balcanica* 41: 97-116.
- Łajczak A., Włoch E. 2004. Gołoborza na Babiej Górze i ich znaczenie paleogeograficzne. Warsztaty geomorfologiczne “Pokrywy stokowe gór średnich strefy umiarkowanej i ich znaczenie paleogeograficzne” Babia Góra: 20-25.
- Mroccka A. 2012. Wybrane aspekty atrakcyjności turystycznej Babiogórskiego Parku Narodowego w świetle badań ankietowych. Rozwój turystyki kulturowej i przyrodniczej na pograniczu polsko-słowackim, PPWSZ, Nowy Targ: 87-92.
- Pasierbek T., Lamorski T., Omylak J. 2009. Najcenniejsze walory przyrodnicze Babiogórskiego Parku Narodowego i ich ochrona. *Roczniki Bieszczadzkie* 17: 173-187.
- Prószyńska-Bordas H. 2013. Organizacja turystyki w parkach narodowych w opinii odwiedzających. *Stud. i Mat. CEPL, Rogów*, 34 (1): 223-232.
- Szafer W. (red.) 1963. Babiogórski Park Narodowy. Zakład Ochrony Przyrody Polskiej Akademii Nauk, Kraków.
- Wojterski T. 1983. Babia Góra. Przyroda Polska. Wiedza Powszechna, Warszawa.
www.bgpn.pl

Joanna Barniak, Maciej Banaś

AGH Akademia Górniczo-Hutnicza,
Wydział Geologii, Geofizyki i Ochrony Środowiska,
Katedra Geologii Ogólnej i Geoturystyki
barniak@geol.agh.edu.pl